

6 Methoden, interventies en programma's

- 1 Onderzoek hoe in jouw gemeente of wijk het ondersteuningsaanbod voor ouders eruitziet en met welke programma's of interventies er wordt gewerkt. Beoordeel of het aanbod voldoende kwaliteit en variatie biedt voor ouders met uiteenlopende behoeften en kenmerken. Onderbouw je mening met argumenten.
- 2 Verdiep je nader in een van de in dit hoofdstuk besproken programma's of methoden en houd er een presentatie over voor medestudenten. In hoeverre zijn de belangrijke werkzame factoren (zoals genoemd in paragraaf 3.5) in dit programma aanwezig?
- 3 Als lid van een werkgroep opvoedingsondersteuning adviseer je de ambtenaar jeugdbeleid in een middelgrote gemeente over de samenstelling van een ondersteuningsaanbod voor ouders. Bespreek en beslis samen welke programma's of interventies een plek verdienen in een lokaal basisaanbod voor alle ouders. Als je een programma wilt aanbieden, bedenk dan ook wat daarbij komt kijken aan eventuele licenties, organisatie, kosten voor trainingen, enzovoort.
- 4 Het succes van een interventie of programma wordt bepaald door de kwaliteit van het aangeboden programma, maar wordt ook beïnvloed door cliëntfactoren en door de relatie tussen de cliënt en de hulpverlener. Zoek uit welke aspecten binnen elk van deze gebieden (programmakwaliteit, cliëntfactoren en relationele aspecten) een rol spelen en hoe de verschillende factoren zich tot elkaar verhouden. Onderbouw dit met gegevens uit theorie en onderzoek naar de impact van uiteenlopende factoren op het resultaat van een interventie. Je kunt hierbij gebruikmaken van de publicatie *55 Vragen over effectiviteit* (2010) van het Nederlands Jeugdinstituut.
- 5 In gemeente X hecht men geen belang aan het gebruik van programma's of interventies die bewezen effectief zijn. De kosten spelen daarbij zeker een rol, maar daarnaast meent men ook dat goed opgeleide professionals zelf wel kunnen beslissen wat de beste aanpak is in een bepaalde situatie. De ambtenaar jeugdbeleid verwoordt het als volgt: 'Het belang van evidencebased werken wordt zwaar overdreven. Daarmee worden allerlei methodes die in de praktijk zijn ontwikkeld gediskwalificeerd.' Bespreek met elkaar in hoeverre je het eens bent met deze stelling en onderbouw je standpunt met argumenten.
- 6 In hoofdstuk 6 worden verschillende aanbiedingsvormen van opvoedingsondersteuning beschreven. Motiveer in welke situaties je de voorkeur zou geven aan individuele ondersteuning van ouders en wanneer een groepsgericht aanbod je meer van toepassing lijkt.

- 7 Bereid een eenmalige ouderbijeenkomst voor over een opvoedthema waarvan jij denkt dat het belangrijk is om ouders hierover te informeren of met elkaar in gesprek te brengen. Presenteer de opzet van die bijeenkomst aan je medestudenten en demonstreer een van de gekozen werkvormen. Beantwoord in je voorbereiding de volgende vragen:
 - Welke vorm kies je (workshop/lezing/discussiegroep enzovoort)?
 - Waarom kies je dit thema (verantwoording)?
 - Wat is het doel van de bijeenkomst? Wat moet het resultaat zijn na afloop?
 - Voor welke doelgroep ouders/opvoeders is de bijeenkomst bedoeld?
 - Hoe werf je de doelgroep?
 - Wat wil je vertellen (inhoud) en wat is de opzet van de bijeenkomst?
 - Welke werkvormen ga je gebruiken?
- 8 Er is een groot aanbod aan cursussen voor ouders. Welke cursus zou je zelf leuk vinden om te geven en waarom? Wat kun je zeggen over de kwaliteit van deze cursus en wat is er bekend over de resultaten?
- 9 Een probleem met preventieve oudercursussen is dat de doelgroep die er het meest baat bij zou kunnen hebben, zich vaak niet aanmeldt of voortijdig afhaakt. Wat zou je kunnen doen om deze doelgroep ouders naar het aanbod toe te leiden en om uitval tijdens de interventie te verminderen? Onderzoek het verschijnsel drop-out in internationale literatuur. Wat zijn de risicofactoren voor drop-out en hoe kun je die verminderen?
- 10 In gemeente X signaleert men dat de belangstelling voor oudercursussen afneemt. Wat zou daarvan de redenen kunnen zijn? Hoe kan men het aanbod weer nieuw leven inblazen?
- 11 Noem een aantal belangrijke uitgangspunten voor pedagogische advisering en leg van daaruit een relatie naar de werkwijze. Wat betekent het bijvoorbeeld concreet voor je manier van werken als je de vraag van ouders centraal stelt? Hoe pak je dat aan?
- 12 Met de keuze voor wijkgericht werken is de individuele ondersteuning van ouders en gezinnen meer op de voorgrond komen te staan, evenals het generalistisch werken. Zoek uit wat deze ontwikkeling voor consequenties heeft voor de preventieve opvoedingsondersteuning en het al dan niet inzetten van specifieke programma's.
- 13 Bekijk op YouTube het filmpje '[Samen Starten Breda - Trainingsfilm](#)' (12:27 min.) over individuele gespreksvoering met een ouder. Beoordeel individueel, of bespreek in een subgroepje, of hier sprake is van een goede samenwerking met ouders. Waarop is je mening gebaseerd?
- 14 Bij pedagogische advisering is het belangrijk om een opvoedingsvraag of lastige opvoedingssituatie om te zetten in een positief doel waar ouders aan kunnen werken. De focus ligt dan niet meer op het bestraffen van ongewenst gedrag ('Dat dwarse en ongehoorzame gedrag moet stoppen'), maar op het aanleren en het versterken van gewenst gedrag ('Hoe kan ik bereiken dat mijn kind naar mij luistert als ik hem iets opdraag?'). Ouders kunnen dat bevorderen door hun kind een duidelijke instructie te geven en bijvoorbeeld een complimentje te geven als hun kind goed luistert.

Zet de volgende wensen van ouders om in een positief geformuleerd doel en bespreek wat ervoor nodig is om dat doel te bereiken en te voorkomen dat ouders ontmoedigd raken:

- Mijn twee kinderen hebben altijd ruzie. Ik wou dat ze daar eens mee ophielden.
- Hij maakt altijd een bende van zijn kamer. Dat moet hij toch eens afleren.
- Ze zeurt de hele dag om snoep. Hoe krijg ik haar zover dat ze daarmee ophoudt?

- 15 Opvoedadviezen worden lang niet altijd opgevolgd. Bedenk een aantal oorzaken waarom ouders een advies in de wind slaan en bedenk ook wat je daar als pedagogisch adviseur aan zou kunnen doen.
- 16 Je hebt de opdracht om te onderzoeken of de ouders die een opvoedspreekuur hebben bezocht ook geholpen zijn met de adviezen of de hulp die ze hebben gekregen: hebben die adviezen of heeft de hulp ertoe geleid dat het probleem waarmee ze kwamen ook is opgelost of verminderd?
Hoe pak je deze opdracht aan? Welke vragen zou je aan ouders kunnen stellen?
- 17 Zoek op internet op wat de belangrijkste principes van een oplossingsgerichte aanpak zijn. Probeer vervolgens in een rollenspel deze werkwijze toe te passen in een adviesgesprek met ouders over een opvoedprobleem. Evalueer na afloop eerst zelf hoe het ging en vraag daarna de persoon die de ouder speelde om aanvullende feedback. Bespreek de volgende twee vragen:
 - Lukte het om een oplossingsgericht gesprek te voeren volgens de *solution-focused* aanpak? Benoem concrete voorbeelden waarbij dat is gelukt.
 - Op welke momenten lukte het niet of stagneerde het gesprek? Hoe zou je dat een volgende keer kunnen voorkomen?
- 18 Discussieer met elkaar over de volgende vragen:
 - Gaan oplossingsgericht werken en pedagogische advisering wel samen?
 - Kun je bij oplossingsgericht werken nog informatie of advies geven, of moet alles vanuit de ouder komen?
 - Is pedagogische kennis nog relevant bij oplossingsgericht werken, of gaat het er vooral om de juiste vragen te kunnen stellen?
 - Wat heb je als professional nodig om oplossingsgericht werken goed in de vingers te krijgen?
- 19 Home-Start, Moeders Informeren Moeders, Stevig Ouderschap en VoorZorg zijn programma's die zich op min of meer dezelfde doelgroep richten en die allemaal huisbezoeken als interventiemethode hebben gekozen. Help een gemeente om de belangrijkste kenmerken van en verschillen tussen deze programma's op een rijtje te zetten. Voor welk programma moet de gemeente kiezen?
- 20 Bij een kortdurend ondersteuningsaanbod is het moeilijk om aan te tonen wat de resultaten zijn van de aangeboden hulp. Toch zullen lokale overheden daar steeds meer om gaan vragen. Onderzoek bij een aantal programma's op welke manier zij hun resultaten zichtbaar proberen te maken en doe eventueel aanbevelingen om dat te verbeteren.
- 21 Online krijg je een opvoedvraag van Sandra, de moeder van Rafael (3 jaar). Rafael krijgt enorme driftbuien als hij zich gedwarsboemd voelt. Sandra zet hem geregeld op een 'strafstoeltje' om tot bedaren te komen, maar twijfelt nu of dit wel een goede aanpak is. Het driftige gedrag neemt niet echt af en het levert veel strijd op om hem te laten blijven zitten. Zoek op internet naar betrouwbare informatie die deze moeder kan helpen bij het begrijpen van dit gedrag. Wat is de beste manier om ermee om te gaan? Formuleer je online advies op zo'n manier dat je de eigen kracht van de ouder versterkt.
- 22 Als het gaat om online hulpverlening wordt vaak gewezen op het belang van een *blended* aanbod, oftewel een aanbod waarbij online interventies of ondersteuningsvormen worden gecombineerd met andere vormen van hulp, zoals face-to-facecontacten. Zoek uit of deze combinatie van hulpvormen ook al bestaat op het gebied van opvoedingsondersteuning, of bedenk zelf een aanbod waarin je online informatie of advies aan ouders combineert met andere vormen van hulp. Richt je daarbij op een specifieke doelgroep, bijvoorbeeld ouders in echtscheidingsituaties of ouders met psychische problemen.

- 23 Opvoedingsadviezen zijn vaak niet wetenschappelijk onderbouwd en sterk tijd- en cultuurgebonden, zo stelt bijzonder hoogleraar René van der Veer in zijn boek *Opvoeden door beginners. De zin en onzin van opvoedingsadvies* (2011). Om ouders en professionals die met ouders werken te kunnen voorzien van betrouwbare informatie, biedt de Stichting Opvoeden.nl via de website www.opvoeden.nl gemeenten eenduidige en gevalideerde informatie over opvoeden, opgroeien en gezondheid voor gebruik op de website van bijvoorbeeld het Centrum voor Jeugd en Gezin of om het werk van de sociale wijkteams te ondersteunen. Onderzoek en beoordeel op welke manier deze informatie wetenschappelijk wordt onderbouwd.
- 24 Gemeente A wil de kwaliteit van het bestaande aanbod aan opvoedingsondersteuning verbeteren en overweegt om dat te vervangen door het Triple P-programma. Wat moet je weten om de gemeente en de betrokken instellingen hierbij te adviseren en te ondersteunen? Maak een plan om de implementatie van Triple P in goede banen te leiden.
- 25 In de opvoedingsondersteuningspraktijk woedt een jarenlange discussie over het al dan niet inzetten van specifieke programma's voor (groepen) ouders met een andere culturele achtergrond. In de praktijk betreft dat meestal niet-westerse migrantenouders met een lage sociaaleconomische positie die onvoldoende worden bereikt met het bestaande aanbod aan opvoedingsondersteuning. Soms kiest men voor een aanpassing van de algemene programma's, bijvoorbeeld door onderdelen daarvan te vertalen of door voorlichters eigen taal en cultuur in te schakelen voor de uitvoering van het programma. Soms kiest men ook voor een specifiek voor deze doelgroep ontwikkelde aanpak, zoals bij Coach je kind of Opvoedebatten voor Marokkaanse vaders. Onderzoek wat de voor- en nadelen kunnen zijn van de ene of de andere keuze, en probeer deze te onderbouwen met gegevens uit wetenschappelijk onderzoek.
- 26 Veel programma's voor opvoedingsondersteuning slagen er onvoldoende in om vaders te bereiken. Bedenk een plan om hierin verandering te brengen en onderbouw dit met reeds opgedane ervaringen met het werven en motiveren van vaders in de praktijk.
- 27 Strategieën om het sociale netwerk rondom een gezin te versterken of in te schakelen bij de oplossing van een probleem hoeven niet uitsluitend het domein te zijn van intensievere hulpvormen, maar kunnen ook in lichtere interventies een bruikbare aanpak zijn. Zoek voorbeelden van programma's waarbij dat gebeurt, of bedenk hoe je dat in bestaande programma's zou kunnen inpassen.
- 28 Om een interventie goed onder de knie te krijgen is naast het volgen van een training ook belangrijk dat de getrainde professionals ondersteuning krijgen bij de toepassing van de interventie in de praktijk. Bedenk hoe deze methodische werkbegeleiding eruit zou kunnen zien en onderzoek bij welke interventies deze al is ingebouwd.
- 29 De richtlijn opvoedingsondersteuning is ontwikkeld voor professionals die in de jeugdgezondheidszorg werkzaam zijn. Is de richtlijn ook buiten dit werkveld bruikbaar, of is daarvoor een aanvulling nodig? Aan welke aspecten zou nog aandacht moeten worden besteed?
- 30 De beroepsverenigingen NIP, BPSW en NVO werken samen met het Nederlands Jeugdinstituut aan de opstelling van richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming. De richtlijnen bieden een overzicht van actuele wetenschappelijke en praktische kennis en zijn bedoeld om professionals te ondersteunen om samen met de cliënt te beslissen wat de juiste aanpak is voor een bepaald probleem. Tot nu toe zijn de richtlijnen vooral gericht op zwaardere problematiek. Werk in subgroepjes aan een (globale) opzet voor een richtlijn met een meer preventieve invalshoek, waarbij het dus niet gaat om het aanpakken van problemen, maar om het bevorderen van competent ouderschap.